POPmaakunta

Eduskunta 2.5.2018
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö 24.4.2018

POHJOIS-POHJANMAAN LIITON ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNTAAN 3.5.2018, HE 35/2018 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Pohjois-Pohjanmaan liiton lausunnon keskeiset kärjet:

1. Uudistus ja aikataulujen pitäminen ovat kriittisiä.
2. Lainsäädännön, ohjausjärjestelmien ja toteutuksen on kaikilta osin tuettava integraatiota.
3. Kunta-maakunta-valtion yhteistyö ja selkeät roolit on turvattava.
4. Uudistuksen tulee tukea elinvoiman ja työelämän kehittämistä.
5. Markkinat on avattava hallitusti.
6. Pilotointien on tuettava aidosti uudistusta ja ne tulee tehdä uuden lainsäädännön pohjalta maakuntavalmistelun kanssa yhteistyössä.

Aluekehittämisjärjestelmän ja kasvupalvelujen uudistaminen ovat keskeinen osa hallituksen käynnistämää itsehallinnollisten maakuntien perustamista. Käsittelyssä olevalla lailla maakunnan liittojen alueiden kehittämistä koskevat tehtävät sekä ELY-keskusten ja TE-toimistojen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävistä valtaosa siirrettäisiin maakunnille aluekehitys- ja kasvupalveluina järjestettäviksi. Käytännössä tämä tarkoittaa maakunnan ennakoinnin, kehittämis-, yritys-, työllisyys- ja kotouttamispalveluiden siirtymistä maakunnan järjestettäviksi.

Kasvupalvelut -termi ei ehkä ole kaikkein osuvin kuvaamaan tehtäväkokonaisuutta. Se kaipaa edelleen avaamista ja tarkentamista. Termin muuttamista tehtävän sisältöä kuvaavaan muotoon ”työ- ja elinkeinopalvelut” on vielä hyvä harkita. Erityisesti sekaannusta on aiheutunut tulevan maakunnan ja kuntien välinen työnjako elinvoimaa koskevissa tehtävissä. Esitys siirtää käsiteltävässä laissa olevat tehtävät nimenomaan ELY- ja TE-keskusten sekä maakuntien liittojen osalta, ei kunnista. Epäselvä tilanne on omiaan aiheuttamaan hämmennystä ja myös turhaa vastakkainasettelua ja vastarintaa. Uudistuksen kannalta kriittistä on toimiva **kunta-maakunta-valtio -yhteistyö, selkeät roolit ja loogiset valta-vastuusuhteet.** Muutoksessa ja lainsäädännössä on jatkossakin mahdollistettava **sujuva yhteistyö** vapaaehtoiselta pohjalta.

Tehtävien kokoaminen, mahdollistava lainsäädäntö ja onnistunut toteutus luovat hyvät edellytykset elinvoimaiselle maakunnalle. Onnistuessaan uusi järjestämismalli mahdollistaa **integroidun ja tehokkaan** maakunnan elinvoimaa, kilpailukykyä, työllisyyttä ja vetovoimaa parantavan toiminnan. Onnistumisen edellytyksenä ja päätavoitteena tulee olla **tehokkaat ja vaikuttavat asiakaslähtöiset palvelut**, päällekkäisyyksien purkaminen, organisaation sisäisen ja organisaatioiden välisten esteiden ja rajapintojen purkaminen. Lainsäädännön lisäksi myös **valtionohjauksen, neuvottelukulttuurin, rakenteiden uudistamisen ja järjestelmien on tuettava näitä tavoitteita**.

Eri elinkeinoja (ml. maaseudun kehittämispalvelut) on **kohdeltava samanarvoisesti**. Sama koskee **eri alueita**. Uudenmaan alueen erityiskohtelu ei saa johtaa tilanteeseen, jossa se saa kohtelunsa vuoksi kilpailuetua verrattuna muihin maakuntiin. **Tasa-arvoisuus on näyttävä rahoituksessa** ja kaikkien **palveluiden** (ml. valtakunnalliset kasvupalvelut, Business Finland) valtakunnallisessa **saatavuudessa**. Rahoitus- ja eri rahoitusinstrumentit on integroitava tukemaan elinvoiman kehittämistä ja maakuntaohjelmien tavoitteiden toimeenpanoa. Tehtävät on oltava kokonaisuutena maakunnan hoidettavana. MYRin yhteen sovittava rooli on tärkeä myös jatkossa ja se on turvattava.

Valtion ei tule perustaa erillistä Kasvupalvelut -yhtiötä eikä järjestelmiä. Se ei tue integraatiota eikä tehokkuutta. Pahimmillaan se aiheuttaa päällekkäisyyttä ja tehottomuutta, vaikeuttaa järjestelmien välistä integraatiota ja johtaa sirpaleiseen ohjausjärjestelmään ja huonoihin asiakaskokemuksiin. Keha-palveluita on uskallettava tarkastella samalla kriittisyydellä kuin muitakin palveluita. Jos kasvupalveluihin tehdään kaikesta huolimatta omat järjestelmät, on ne **oltava aidosti kaikkien,** myös kuntien, avoimessa **käytössä.** Järjestelmien osalta tulee turvata niiden käytettävyys ja **saumaton siirtymä**, uusien ratkaisujen on oltava **yhteensovitettuja** muiden, erityisesti sote-palveluiden kanssa.

Ehyet kokonaisuudet ja palvelupolut, integraatio eri toimintojen ja organisaatioiden välillä **edellyttää vahvaa järjestäjää ja toimivia ohjausjärjestelmiä**. Asiakkaiden ja erityisryhmien kannalta kriittiset julkiset palvelut tulee turvata. Tämä koskee erityisesti vaikeasti työllistyviä, palvelutarvearviointeja ja viranomaistehtäviä. Järjestäjän vahva rooli tukee kriittistä **työllisyys- ja sosiaalipalveluiden integraatiota**. Tämän onnistuminen on uudistuksen suuria mahdollisuuksia.

Järjestäjän ja tuotannon eriyttäminen on tehtävä järkevästi ja hallitusti paikallinen markkinatilanne huomioiden. Markkinat on avattava vaiheittain ja markkina-analyyseihin pohjaten. Muutoin vaarana on **epäterveiden, monopolististen markkinoiden syntyminen**. Analyysiin perustuva, suunnitelmallinen ja vaiheittainen siirtyminen, josta informoidaan avoimesti ja riittävästi auttaa monipuolisten markkinoiden syntymistä ja mahdollistaa erikokoisten toimijoiden osallistumisen palvelutuotantoon. Markkinoiden kehittäminen tulee huomioida jo pilotoinneissa. Ne tulee hyödyntää ja suunnataan ne niin, että uusi lainsäädäntö ja sen aiheuttamat muutokset saadaan testattua. **Pilotointi on tehtävä maakuntavalmistelun kanssa tiiviissä yhteistyössä**, ei nykyisten pelkästään nykyorganisaatioiden kanssa. Onnistunut pilotointi antaa yrityksille mahdollisuuden kehittää toimintaansa ja edesauttaa uusien, erikokoisten yritysten syntymistä. Sinänsä hyvä ja käyttökelpoinen allianssimalli sekä muut **kumppanuusmallit** tulee suunnitella **dynaamisiksi ja avoimiksi**, jotta markkina ja palvelutoiminta kehittyvät myös jatkossa ja allianssin voimassa ollessa.

POPmaakunta

Simuloinneissa esiin tulleet haasteet putkiohjauksesta ja kaikkien ministeriöiden sitoutumisesta on ratkaistava hyvällä ja kestävällä tavalla. **Toimiva yhteistyö, ohjaus- ja neuvottelujärjestelmä ovat onnistuneen toteutuksen ja toiminnan kehittämisen vahvaa ydintä**. Lakien kommentointi palasina, erityisesti rahoituksen ollessa avoinna, vaikeuttaa kokonaisarvion tekemistä ja vaikutusten analyyttistä arviointia.

Marjukka Manninen
Muutosjohtaja
Pohjois-Pohjanmaan maakuntauudistus
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Email: marjukka.manninen@popmaakunta.fi
Puh: +358 50 39 000 66

